

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Historie a současnost správy města Chrudim

Dana Pářišová

Bakalářská práce

2009

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav veřejné správy a práva
Akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Dana PÁRIŠOVÁ**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa**

Název tématu: **Historie a současnost správy města Chrudim**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Osnova:

1. Úvod
2. Vývoj správních orgánů od založení města do roku 1849
3. Vývoj správních orgánů do roku 1990
4. Správní orgány po roce 1990
5. Závěr
6. Přílohy

Rozsah grafických prací: –
Rozsah pracovní zprávy: cca 30 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

KOBETIČ, P., PAVLÍK, T., ŠULC, I. A KOL.: Chrudim: vlastivědná encyklopedie. 1.vyd. Praha: Milpo Media, 2005, s. 247. ISBN 80-903481-4-9.

KOBETIČ, P.: Chrudimský kaleidoskop 20. století. 1. vyd. Chrudim: Okresní muzeum, 2001, s. 293. ISBN 80-902531-6-4.

SOMMER, J.: Chrudimsko. 1. vyd. Hradec Králové: Kruh, 1989, s. 300. ISBN 80-7031-012-x.

MÜLLER, K., RŮŽIČKOVÁ, R.: Znak a pečeti města Chrudimě. 1. vyd. Chrudim: Pors, 2005, s. 59. ISBN 80-86585-15-8.

FROLÍK, J., SIGL, J.: Chrudimsko v raném středověku : vývoj osídlení a jeho proměny. 1. vyd. Hradec Králové: Muzeum východních Čech, 1995, s. 117. ISBN 80-85031-13-2.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Miloš Charbuský, CSc.**
Ústav veřejné správy a práva

Datum zadání bakalářské práce: **30. června 2008**

Termín odevzdání bakalářské práce: **1. května 2009**

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

prof. PhDr. Karel Lacina, DrSc.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 21. července 2008

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 21. 04. 2009

Dana Pářišová

Poděkování:

Touto cestou bych chtěla poděkovat panu PhDr. Miloši Charbuskému, CSc. za vedení mé bakalářské práce, za cenné rady a připomínky, které mi pomohly při zpracování této práce.

Také děkuji svým rodičům za všestrannou podporu během mého studia.

Souhrn

Bakalářská práce popisuje historii a současnost správy města Chrudim.

Největší pozornost je věnována současné správě města.

Bakalářská práce se skládá ze tří základních částí. První kapitola pojednává o založení města Chrudim. Ve druhé kapitole je lehce nastíněn vývoj správních orgánů do roku 1990. Třetí kapitola popisuje současné postavení Chrudimi.

Klíčová slova

Chrudim, veřejná správa, správní vývoj, správní orgány.

Title

History and Present of Chrudim Town's Administration

Abstract

This bachelor work describes history and present of Chrudim town's administration.

Major part of the work concentrates on current administration of the town.

The work consists of three basic parts. The first chapter is dedicated to foundation of the town of Chrudim. The second part briefly shows the development of town agencies until 1990. The third describes today's position of Chrudim.

Keywords

Chrudim, public administration, administrative progress, town agencies.

Obsah

Úvod	9
1. Vývoj správních orgánů od založení města do roku 1849	10
1.1 Založení města Chrudim.....	10
1.2 Město českých královen	11
1.3 Vliv husitského hnutí na Chrudim.....	12
1.4 Chrudim v 15. - 17. století.....	13
1.5 Třicetiletá válka	14
1.6 Reformy Marie Terezie a Josefa II.	15
1.7 Stadionovo obecní zřízení	16
1.8 Shrnutí	17
2. Vývoj správních orgánů do roku 1990	19
2.1 Změny po roce 1850	19
2.1.1 Dvojitá působnost obce	19
2.2 Postavení města v druhé polovině 19. století a první poloviny 20. století	20
2.3 Správní vývoj města za první republiky	20
2.4 Chrudim po 2. světové válce	21
2.5 Shrnutí	22
3. Správní orgány po roce 1990.....	23
3.1 Chrudim v současnosti	23
3.1.1 Městský znak a vlajka.....	23
3.2 Orgány města.....	24
3.2.1 Starosta	24
3.2.2 Místostarosta.....	24
3.2.3 Rada	24
3.2.4 Zastupitelstvo	25
3.2.5 Městský úřad	25
3.3 Výbory a komise města Chrudim	25
3.3.1 Výbory Zastupitelstva	25
3.3.2 Komise Rady města:	26
3.4 Postavení úřadu a jeho činnost	26
3.5 Organizační struktura úřadu	28
3.5.1 Starosta Mgr. Jan Čechlovský	28

3.5.2	I. místostarosta Mgr. Petr Řezníček.....	29
3.5.3	Místostarosta Mgr. Pavel Kobetič	29
3.5.4	Místostarosta Roman Málek.....	29
3.5.5	Tajemník úřadu Ing. František Chmelík.....	29
3.5.6	Vedoucí odboru	30
3.6	Rozsah hlavních působností odborů	30
3.6.1	Rozsah hlavních působností všech odborů.....	30
3.6.2	Rozsah hlavních působností jednotlivých odborů.....	31
3.7	Zajímavosti ze současnosti	39
3.7.1	Cena za inovaci ve veřejné správě za rok 2008.....	39
3.7.2	Vysoké školy v Chrudimi	39
3.8	Shrnutí	40
	Závěr.....	41
	Seznam použité literatury	43
	Seznam obrázků.....	45
	Seznam příloh.....	46

Seznam zkratk

ad.	a další
aj.	a jiné
atd.	a tak dále
apod.	a podobně
č.	číslo
ČR	Česká republika
DPH	daň z přidané hodnoty
EMAS	anglický výraz - Eco-management System and Audit Scheme
MěÚ	Městský úřad
MNV	místní národní výbor
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NV	národní výbor
ONV	okresní národní výbor

Úvod

Tématem bakalářské práce je historie a současnost správního vývoje města Chrudim. S bohatou historií města jsem se seznamovala již na škole. Při praxi na Městském úřadě v Chrudimi jsem měla možnost seznámit se s chodem několika oddělení tohoto úřadu.

Práce je rozdělena do tří kapitol.

První kapitola pojednává o založení města Chrudim králem Přemyslem Otakarem. Vlivy jednotlivých historických událostí na město. Závěr této kapitoly pojednává o reformách veřejné správy v 19. století, které dále pokračují ve druhé kapitole.

Ve druhé kapitole jsem nastínila vývoj správních orgánů do roku 1990. Popisuje změny po roce 1850, kdy přestala být Chrudim krajským městem. Dále se zmiňuji o počátcích dvojí působnosti obcí.

Třetí kapitola sleduje současné postavení Chrudimi. Popisuje jednotlivé orgány města, strukturu a fungování Městského úřadu v Chrudimi.

Největší pozornost v práci je věnována současné správě města a popisu orgánů města.

Za úkol a cíl bakalářské práce jsem si stanovila:

- chronologicky seřadit údaje celé práce
- nastínit důležitá období města od jeho založení po jeho současnost
- popsat vývojové tendence postavení města.

1. Vývoj správních orgánů od založení města do roku 1849

1.1 Založení města Chrudim¹

Nejpodstatnější změnu pro chrudimské dějiny přinesla 2. polovina 13.století, kdy na místě starého hradiště při zeměpanském hradu byla králem Přemyslem Otakarem II. založena Chrudim jako *město*. Založení nového města bylo „rozsáhlou investiční akcí“, kterou s panovníkovým písemným svolením, v němž byly stanoveny podmínky budoucího založení prováděl jednotlivec jako organizátor a finančník celého podniku, tzv. *lokátor*.

Mezi jeho úkoly patřilo zejména postarat se o dostatečný počet kolonistů, jimž panovník přenechával část ze své půdy za jednorázovou úplatu, která byla vítaným příjmem jeho pokladny. Pro usnadnění počátků nového města poskytoval zeměpán na určitou dobu i osvobození od běžného daňového břemene. Lokátor, který měl samozřejmý zájem na úspěchu nového založení, byl odměňován dalšími výhodami (např. městskou rychtou, tj.městským úřadem, větší výměrou pozemků apod.).

Správu nového města obstarávali *konšelé* či přísežní, zavázaní králi přísahou k věrnosti a k řádnému plnění povinností. Byli vybíráni z občanů města, právě tak jako *rychtář*, zastupující zájmy zakladatele a dohlížející na chod městské správy. Rychtář rozsuzoval menší přestupky. Byl výkonným orgánem konšelského soudu a za svou práci byl osvobozen od roboty, nebo od dávek.

Kdy byla takto Chrudim jako město založena není známo, protože se zakládací listina města v originále nezachovala. Je znám jen její opis, zachovaný - bez udání časového data - ve sbírce formuláře královského notáře Jindřicha Vlacha. Pro oslavu 700-letého trvání města se chrudimská obec rozhodla pro časové určení r. 1263. Pro budoucí město bylo vyměřeno celkem 102 pozemkových lánů, z toho dva lány bezplatně pro lokátora jménem Konrád. Chrudim, nově založená u „staré Chrudimě“, byla městem střední velikosti. „Stará Chrudim“ (Chrudim antiqua) byla asi sídliště v obvodu starého původního hradiště.

¹ CHARVÁT, Jiří. *Stará Chrudim : vlastivědné vyprávění o minulosti českého města*. 1. vyd. Chrudim : Okresní muzeum, 1991, s.10-18 (dále citováno jako Stará Chrudim).

Právní poměry nového města se měly řídit právem jihlavským. To vedlo k domněnce, že Chrudim byla založena jako město horní, jenže dolování nemělo úspěch. První obyvatelé nového městského založení, měšťané, jimž byly přiděleny parcely ke stavbě domů ve městě a zemědělské lány v obvodu města, byli Němci z Horního Slezska, ale již od počátku byla v Chrudimi i část měšťanů původu i početné původní české obyvatelstvo, zejména na předměstích. Názory na význam jména Chrudim se různí. Například se uvádí, že bylo odvozeno přivlastňovací příponou od osobního jména Chrudim (neduživý, slabý) a znamenalo Chrudimův hrad. Ve starých listinách se uvádí jméno města jako Chrudim, Grudim, Hrudim, Crudym - všechna jména poukazují na onoho blíže neznámého Chrudima.

1.2 Město českých královen

Na počátku 14. století se město Chrudim stává věnným městem českých královen. Celý proces byl zahájen odkazem krále Václava II. manželce Elišce Rejčce ve výši 20 000 hřiven ve stříbře. Stejnou sumu jí poskytl její další manžel - král Rudolf I. Ovšem nikoliv jako hotovost, ale jako výnos z několika měst.

V roce 1307 poskytl městu významné privilegium římský král Albrecht. Pro město bylo nejdůležitější poskytnutí mílového práva - v okruhu jedné české míle (asi 11 km) kolem města nesměl působit žádný řemeslník.

Věnný statut načas skončil v roce 1318, kdy se Eliška svých měst vzdala a ta se vrátila do rukou českého krále, konkrétně Jana Lucemburského. Za jeho vlády zasáhla do vývoje města katastrofa. Nejspíše ve 30. letech 14. století město vyhořelo. V plamenech zanikla všechna obydlí situovaná v okolí plošně menšího centrálního náměstí. Obnovou města po požáru získává Chrudim všechny základní rysy, které si uchovala až dodnes.

Město se rychle konsolidovalo ve svých správních a samosprávných funkcích. Jako královské město získává další významná privilegia. Poprvé to bylo v roce 1348, kdy Karel IV. osvobozuje chrudimské měšťany od cel a poplatků v poddanských městech. Všechno jmění zločinců odsouzených v Chrudimi připadlo obci. V roce 1372 Karel IV. vydal pro měšťany dědický řád, kterým se posílila jejich majetková pozice. V roce 1363 se Chrudim vrátila do rukou české královny - Alžběty Pomořanské.

V této době sílí s rozvojem města snaha chrudimských o posílení městské samosprávy. Královský rychtář přestal stát včele sboru konšelů, kde ho nahrazuje *purkmistr*. Purkmistr

opatřoval městskou pečeť, na radnici vyslyšchal žaloby stran a společně s konšely soudil, vynášel rozsudky.

Z roku 1362 pochází nejstarší dochovaná městská pečeť. Znakem Chrudimě je na ní už tehdy orlice hledící vpravo v nekorunované podobě.

Řízení města přechází do rukou městské rady. Její kompletní složení nicméně je známé až po roce 1439. Zápisy z tohoto roku totiž začíná nejstarší dochovaná městská kniha. Vedení městských knih vyžadovala městského (radního) *písaře*. Nejstarší městskou knihu vedl písař Petr Scriba. Radní písař byl pomocníkem purkmistra. Mezi jeho činnosti, které vykonával patřilo zapisování kupních smluv, kvitancí, svědků a jejich výslechy.

V roce 1399 pokračuje věnný statut, když ji král Václav IV. připsal manželce Žofii. Roku 1400 zde žilo kolem tří tisíc obyvatel. Věnný statut držela Žofie až do roku 1421, kdy do dějin města zasáhli husité.²

Obrázek 1: Chrudimská pečeť z roku 1362

Zdroj: Historický atlas měst České republiky, Svazek č. 13 - Chrudim

1.3 Vliv husitského hnutí na Chrudim

Když zjara roku 1421 Pražané dobývali ve východních Čechách města věrná Zikmundovi, dospěli od Čáslavi také k Chrudimi. S táborským vojskem sem přispěchal i Jan Žižka. Byla to odvěta za upálení význačného husitského kněze a kazatele, jednoho ze spoluzakladatelů Tábora - Hromádky z Jistebnice, kterého spolu s dvěma kněžími a laiky v únoru 1421 zajal v

²FROLÍK, Jan. *Chrudim českých královen*. 1. vyd. Chrudim : PORS, 2002, s. 5-7.

Chotěboři chrudimský hejtman Jan Městecký a na chrudimském náměstí nechal popravit. Své provinění chtěl Městecký napravit tím, že otevřel husitům brány města a prosil o odpuštění za to, že se protivil pravdě. Ve městě dochází k likvidaci chrudimského dominikánského kláštera a k upálení jeho mnichů. Tak Chrudim přechází do moci Pražanů a od roku 1421 se stává pevným článkem pražského městského svazu. Jmenují zde nového hejtmana - Diviše Bořka z Miletínka - vůdce orebitů. V Chrudimi žije v této době i jiná významná osobnost husitského revolučního hnutí - pozdější kališnický biskup Martin Lupáč. Působil zde jako farář.

Po vítězství panské jednoty u Lipan roku 1434 se usadil na českém královském trůně Zikmund, korunovaný již roku 1420. Na jihlavském sněmu mu slíbila po boku čtyřiaadvaceti českých měst i Chrudim poslušnost. Chrudimští, spolu se zástupci dalších východočeských krajů, se na sněmu v Čáslavi zavázali dodržovat všechny svobody a občanská práva. Zodpovídali za to nově zvolení krajští hejtmani. Na Chrudimsku se prvním z nich stal věhlasný válečník a přední příslušník jednoty poděbradské - Bohuš Kostka z Postupic.³

1.4 Chrudim v 15. - 17. století

Po Zikmundově smrti nastupuje na český trůn Jiří z Poděbrad a Chrudim je jedním z měst, která ho podporují. Roku 1448 mu pomáhala dobýt Prahu a v roce 1460 při pobytu v Chrudimi přijal rakouské poselstvo, které žádalo, aby se jich ujal proti císaři. Nezvaně navštívil Chrudim v přestrojení sedláka i uherský král Matyáš Korvín (protivník Jiřího z Poděbrad) v roce 1469. Tato návštěva se mu mohla stát osudnou. Byl totiž zajat, ale nepoznán a propuštěn.⁴

Městská rada měla v pohusitském období 12 členů, jen výjimečně byl počet vyšší, měli mírnou převahu řemeslníci nad měšťany, držiteli zemědělské půdy. Z řemesel zastoupených v městské radě se v Chrudimi připomínají soukeníci, sladovníci, řezníci, pekaři, krejčí, nožíři a další. Důležitou roli v životě města hráli urození členové rady - vladykové z okolních vesnic a erbovní měšťané.

Za krále Vladislava Jagellonského (1471 - 1516) získala Chrudim četné výsady. V roce 1472 povolil panovník městu pečetit červeným voskem, dále město obdrželo potvrzení práva mílového na prodej chrudimského piva, který zakrátko v soudní sporu se Slatiňany ztratila.

³SOMMER, Jiří. *Chrudimsko*. 1. vyd. Hradec Králové : Kruh, 1989, s. 135.

⁴SLEJŠKA, Ivan. *-z historie města Chrudimě*. 1. vyd.. Chrudim : Městský úřad, 1998, s. 15.

Velký význam pro rozvoj obchodu a řemesel mělo právo nového výročního trhu na den svatého Jiří.⁵

Poměrně klidný vývoj města za jagellonské dynastie byl narušen až za prvního Habsburka, Ferdinanda I. Chrudim se spolu s většinou českých měst zúčastnila revoluce či vzpoury proti panovníkovi a byla za to exemplárně potrestána. Chrudim přišla o všechny své statky, zaplatila velkou pokutu, propadla jí privilegia a jako ostatní města byla postižena ve prospěch panovníkovy pokladny spotřební daní z piva, tzv. pivním tákem či posudným. Královské politické zájmy ve městě zastupoval královský rychtář. V Chrudimi nebyly peníze na školu a špitály, což donutilo panovníka ke snížení trestu. Sotva se obecní finance a hospodářský život trochu zotavily, přišla nová, podstatně horší pohroma.

1.5 Třicetiletá válka

Opravdu zle se Chrudimi dařilo za třicetileté války (1618-1648). Město bylo potrestáno za účast v odboji českých stavů proti Habsburkům, odešla z něj značná část evangelického obyvatelstva, postihl jej těžký požár. Korunovace Fridricha V. Falckého (zvaný Zimní král) českého krále v roce 1619 bylo v Chrudimi uvítáno mohutnou slavností, obecní orgány, zvláště pak primas Samuel Fontin Klatovský osobně, se staraly o opravu městského opevnění, o doplnění zbroje i o finanční prostředky na válku, která sice pro český odboj skončila na Bílé hoře, pokračovala však do roku 1648. Protivník Fridricha V. Falckého Ferdinand II. obsazuje Fridrichova dědičná území. Primátor Fontin Klatovský ušel potupné popravě na Staroměstském náměstí mezi ostatními dvaceti sedmi českými pány sebevraždou, majetek města byl však roku 1622 znovu konfiskován. Při třicetileté válce prochází městem procházely vojska obou válčících stran, které vydíraly a loupily.⁶

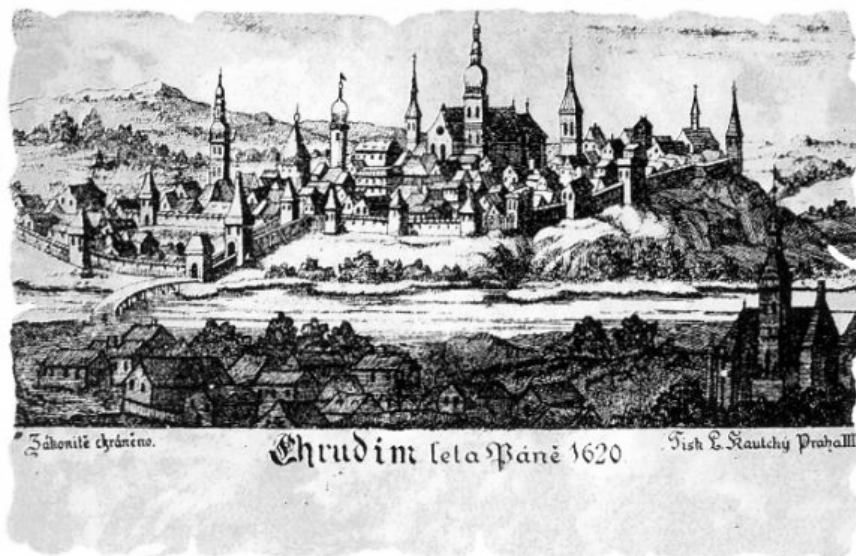
Po porážce českého stavovského povstání se bez boje dosud vzdorující města vzdávají habsburským vojákům. Ve městech zůstal jen jeden samosprávný orgán - městská rada. Královský rychtář byl členem rady. Tím byla rada ochromena ve všech jednáních, protože byla nucena přijímat opatření ve prospěch panovníka, které neodpovídaly potřebám rozvoje města. V roce 1628 byla založena nejstarší dochovaná chrudimská kronika.

⁵FROLÍK, Jan, et al. *Historický atlas měst České republiky. Svazek 13, Chrudim*. Praha : Historický ústav Akademie věd ČR, 2003, s. 3 (dále citováno jako *Historický atlas měst České republiky*).

⁶Stará Chrudim, s. 20-21.

Na přelomu století 17. a 18. přicházejí jezuité. Do Chrudimi přišli Koniášovi přívrženci ničit „kacířské“ knihy celkem čtyřikrát. Sám Antonín Koniáš navštívil Chrudim roku 1738. Ekonomickou ztrátou byl i výsledek ze sporu se sousední slatiňanskou vrchností, jímž obec roku 1729 přišla o podstatnou část lesa, i zpronevěra obecních peněz městským kontribučním výběřcím.

Obrázek 2: Veduta města

Zdroj: *Historický atlas měst České republiky, Svazek 13 - Chrudim*

1.6 Reformy Marie Terezie a Josefa II.

Marie Terezie nastoupila na trůn (20. října 1740) na základě tzv. pragmatické sankce (ustanovení nedělitelnosti habsburských zemí a v případě vymření mužské linie Habsburků nástupnictví ženské linie). Začala realizovat zásahy do městské správy. Snažila se zajistit státní dohled nad městy, zprofesionalizovat řízení měst, zvýšit autonomii měst. Reformy se také týkaly soudnictví - soudy zůstaly jen ve velkých městech a zanikly všechny soudy vrchnostenské.

V roce 1750 zřídila Marie Terezie v Chrudimi poštu a od roku 1751 je Chrudim sídlem reorganizovaného a trvale umístěného krajského úřadu, jehož působnost se vztahovala na celý chrudimský kraj. To přineslo s sebou i jisté hospodářské oživení, ale také přítomnost germanizovaného či přímo německého úřednictva. Do úřední agendy a úředních spisů proniká němčina.

V první polovině 19. století je Chrudim poklidné venkovské město, zatím bez železničního spojení. Nově zbudované císařské silnice spojovaly město s okolním světem. Nedařilo se zatím zavést průmysl a neuspěla ani snaha přestěhovat do Chrudimi biskupství z Hradce Králové.⁷

Rozsáhlé změny v Chrudimi nastaly za císaře Josefa II., jenž podrobil vrchnostenské soudnictví státním předpisům a donutil vrchnosti aby jeho vykonávání přenesly na zkušené úředníky. V roce 1781 bylo v Chrudimi zrušeno 14 hrdelních soudů a zřízen kriminální soud s věznicí pro celý kraj, který v letech 1858 - 1861 byl přestavěn a zvětšen na krajský soud.⁸

1.7 Stadionovo obecní zřízení

Další zásadní změny ve správě měst nastaly po revolučním roku 1848. Revoluční změny se dotkly i městského magistrátu, kde byli státem dosazení úředníci sesazeni. Neoblíbený purkmistr města Václav Skopec, který úřadoval výhradně německy a proslul úplatkářstvím, musel město tajně opustit. V Chrudimi byla 14.5. založena Národní garda. Zformovala se z chrudimských ostrostřelců a po vypuknutí povstání v Praze se vydala na pomoc.⁹

V našich zemích (ale např. též v Rakousku či Bavorsku) se působnost obcí tradičně dělí na tzv. působnost samostatnou (vlastní, přirozenou) a působnost přenesenou. Tato tradice, obnovená u nás po roce 1990, započala na našem území již prvním obecním zřízením vydaným v roce 1849. Jednalo se o prozatímní zákon obecní, který byl vyhlášen dne 20. března 1849 (tzv. Stadionovo obecní zřízení), který dvojí působnost obce, a to působnost *přirozenou* zahrnující "vše, co se zájmu obce nejprve dotýká, a v rámci svých hranic plně obstarat může", jež "zachovává jen s ohledem na celkové blaho nutná omezení" a působnost *přenesenou* znamenající "obstarávání určitých veřejných záležitostí, které jsou obci svěřeny cestou delegace státem". Podle tehdy platné (Stadionovy) ústavy příslušela obci jako práva základní:

- volba jejich zástupců,
- přijímání oudů nových do spolku obecního,
- samostatná správa jejich záležitostí,

⁷Stará Chrudim, s. 22.

⁸HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavrcko. Díl 4 : prehistorie a historie obcí na Chrudimsku*. Chrudim : Výbor KU popisu okresu chrudimského a nasavrckého, 1906, s. 341.

⁹KOBETIČ, Pavel, PAVLÍK, Tomáš, ŠULC Ivo a KOL. *Chrudim : vlastivědná encyklopedie*. 1.Vyd. Praha : MILPO MEDIA, 2005, s.124 (dále citováno jako Chrudim : vlastivědná encyklopedie).

- uveřejňování výsledků jejich hospodářství,
- veřejnost jednání jejich zástupců.¹⁰

I když uvedený prozatímní obecní řád rozlišoval tři druhy obcí (místní, okresní a krajskou), podrobně upravoval pouze místní obec. Okresní a krajské obce měly být upraveny ve zvláštním zákoně.

Orgány v místní obci tvořili obecní výbor a obecní představenstvo, které se skládalo z purkmistra a alespoň dvou obecních radních. Obecní představenstvo však nebylo kolegiem - obecní radní byli pouze pomocným a zástupním orgánem purkmistra.¹¹

1.8 Shrnutí

Složení, charakter a pravomoci představenstva měst podléhaly v historii značným změnám, které závisely na politických poměrech, na hospodářské situaci a konkrétních zvyklostech jednotlivých lokalit. V čele Chrudimi stálo 12 konšelů, jejichž jména je možno doložit od roku 1439. Od šedesátých let 15. století se do čela konšelského sboru, jmenovaného královským podkomořím, postavil primas, působící jako nejvyšší městský úředník až do roku 1548. Primasové se střídali zpravidla každoročně, i když nebylo neobvyklé jmenování jednoho primase několikrát za sebou. Výjimku tvoří dva první primasové, kteří vydrželi v úřadě přes deset let. Pokud jde o pravomoci primasů, lze říci, že si do poloviny 16. století udrželi poměrnou nezávislost na královské moci a spolu se sborem konšelů a širší „radou starších“ vykonávali bez výraznějšího omezení dohled nad správou města a rozhodovali o všech důležitých záležitostech.

Změna nastala až po porážce měst v roce 1547, kdy byl Ferdinandem I. zřízen úřad královského rychtáře pro vrchní dohled nad královskými městy. Královští rychtáři byly jmenováni většinou z řad významných mužů města, znalých místních poměrů a těšících se úctě spolusousedů. Nejdéle působícím královským rychtářem se v Chrudimi stal Václav Ferdinand Pecold, jenž byl v úřadě 26 let.

¹⁰VEDRAL, Josef. Názory ohlasy polemika : Historie a současnost veřejné správy . *Veřejná správa* [online]. 2000, roč. 2000, č. 6 [cit. 2009-02-27]. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/s/2000/0006/index.html>>.

¹¹SHELLE, Karel. *Vývoj veřejné správy v letech 1848 - 1948*. Praha : EUROLEX BOHEMIA, 2002, s.47 (dále citováno jako *Vývoj veřejné správy v letech 1848 - 1948*).

Primasové, jejichž funkce zůstala s omezením pravomocí zachována, byli jmenováni nejdříve na jeden až dva roky, od osmdesátých let 16. století se však doba jejich úřadu prodlužovala. Za příznačný lze považovat fakt, že právě z řad primasů se rekrutovalo mnoho pozdějších královských rychtářů. Jedním z nejvýznamnějších a rovněž nejdéle působícím (25 let) primasem byl ve druhé polovině 18. století Karel B. Chocenský.

Éra královských rychtářů v českých zemích skončila vznikem regulovaných magistrátů v osmdesátých letech 18. století. K 17. 1. 1788 vznikl regulovaný magistrát, do něhož bylo jmenováno 18 osob. Do čela města se jako nejvyšší úředník postavil purkmistr.

Roku 1848 purkmistr Václav Skopec uprchl a funkci za něho vykonával magistrátní a kriminální rada Jan Houser do zvolení prvního konstitučního purkmistra Jana Martiniho. Jeho volba se uskutečnila na základě prozatímního obecního zřízení z března 1849.¹²

Obrázek 3: Výřez Lothovy mapy Čech z roku 1847

Zdroj: <http://www.vlastenci.cz/uzemi.htm>

¹² Chrudim : vlastivědná encyklopedie, s.174.

2. Vývoj správních orgánů do roku 1990

2.1 Změny po roce 1850

Dalším temným bodem v dějinách města byla i skutečnost, že se zavedením soustavy státní správy v roce 1850 přestala být Chrudim krajským městem. Sídlo krajské vlády bylo z politických důvodů načas přeneseno do Pardubic a krajský soud do Vysokého Mýta. Chrudim tak přišla o výsadu, která jí léta náležela. I tak však vstupovala do druhé poloviny předminulého století jako jedno z nejvýznamnějších měst království a spolu s Hradcem Králové jako nejvýznamnější město východních Čech.¹³

2.1.1 Dvojitá působnost obce

Dne 31. prosince 1851 došlo k obnovení absolutistického režimu. Ústava byla zrušena a byly vydány tzv. Zásady o organických zařízeních v korunních zemích rakouského císařského státu.

V únoru 1861 došlo k vydání Schmerlingovy ústavy a při její realizaci byl 5. března 1862 vydán říšský obecní zákon.

Obecní zřízení znala dvojitou působnost obce:

- do *samostatné* působnosti náležela správa obecního jmění (volné nakládání s movitým a nemovitým majetkem obce) a správa záležitostí vztahujících se k obecnímu svazku (např. udělování čestného občanství)
- *přenesená* působnost obcí se týkala součinnosti v některých věcech státní správy, které příslušelo obstarávat a rozhodovat státním úředníkům.

O samostatnou a přenesenou působnost se dělily obecní výbor a představenstvo obce. Představenstvo obce se skládalo ze starosty, jeho náměstků a obecních radních.

Obecní výbor byl orgán, který se usnášel a dozíral, neměl však výkonnou moc. Měl působnost nařizovací, rozhodovací, organizačně-správní a poradní.¹⁴

¹³ Historický atlas měst České republiky, s. 7.

¹⁴ Vývoj veřejné správy v letech 1848 - 1948, s. 49-57.

2.2 Postavení města v druhé polovině 19. století a první polovině 20. století

Druhá polovina 19. a první polovina 20. století znamenala v dějinách Chrudimi veliký zlom. Na straně jedné došlo k nebyvalé změně charakteru města v moderní správní středisko regionu, rozvinula se jeho hospodářská infrastruktura. Na straně druhé je to však období pozvolné stagnace a úpadku postavení Chrudimi jako východočeské metropole. Tuto roli v době první republiky již v plném rozsahu převzaly prudce se rozvíjející Pardubice a Hradec Králové. Příčiny tohoto jevu bývají obvykle přisuzovány skutečností, že Chrudim se v této převratné době nenacházela na žádné z důležitých dopravních tras a bylo oproti ostatním dvěma městům zpočátku příliš svázána svými tradicemi „Athén východních Čech“. Dalším vysvětlením této situace je tradující pověst o tom, že chrudimští představitelé nestáli o železniční spojení.

2.3 Správní vývoj města za první republiky

Do prvních dnů samostatného Československa vstoupila Chrudim s nadějami. Městská rada si slibovala, že nový stát umožní městu obnovu jeho postavení a další rozvoj. V rámci přípravy reorganizace veřejné správy formou československého župního zřízení z počátku roku 1920 bylo Chrudimi přiznáno postavení župního, tedy krajského města. V poslední chvíli byl však návrh zákona o župním zřízení změněn a na nátlak Pardubic a armádních kruhů byly župním městem určeny právě Pardubice. V Chrudimi se zdvihla vlna protestů. 15. června 1920 proto Chrudim navštívil T. G. Masaryk, který přislíbil zasadit se o kompenzace městu za utrpěné příkoří. Za přispění jeho i dalších interventů se nakonec podařilo naplnit některá letitá přání Chrudimský, například umístění většího vojenského závodu (skladu) do města.¹⁵

2.3.1 Župní úřad

V roce 1920 byl přijat zákon o zřízení župních a okresních úřadů. V čele župy stálo župní zastupitelstvo volené občany na 6 let. Předsedou župního zastupitelstva byl župan jmenovaný státem, který stál i v čele župního výboru. Župní výbor se kromě župana skládal z 8 členů volených župním zastupitelstvem a dále maximálně ze 2 dalších členů jmenovaných županem

¹⁵ Historický atlas měst České republiky, str. 9-10.

z řad zaměstnanců župního úřadu. Župní zastupitelstvo mohlo též vytvářet župní komise pro jednotlivé oblasti své působnosti.

V roce 1927 byla přijata změna, která rušila župy a zemské župní svazy a místo nich obnovovala zemi Česko, Moravskoslezskou, Slovenskou a Podkarpatoruskou.¹⁶

2.4 Chrudim po 2. světové válce

Po okupaci Československa v březnu 1939 byla v Chrudimi ustavena místní organizace Národního souručenství. Tato organizace zastřešovala další veřejné aktivity za války. Veřejné instituce (městský úřad, okresní úřad ad.) byly nuceny podílet se na oficiálních oslavách a produkcích, ale v Chrudimi se tak dělo výjimečně (oslavý Hitlerových narozenin, vítězství německých armád aj.).

V období německé okupace bylo od 19.10 1942 do 9.5. 1945 městské zastupitelstvo rozpuštěno a správu města řídil úřad vládního komisaře.

Na konci války byl ustaven revoluční národní výbor (NV), na jehož složení se dohodly místní odbojové složky. Správu města převzal NV po dohodě s okupanty 5.5. 1945. Dohodou politických stran se 2.6. NV rozdělil na okresní národní výbor (ONV) a místní národní výbor (MNV).¹⁷

Místní národní výbor (MNV) kromě úkolů stanovených zvláštními předpisy, vykonával pravomoc a působnost náležející dosud obecnímu starostovi, zastupitelstvu a radě.

Orgány národního výboru byly:

- plénum,
- rada,
- předseda (jeho náměstci)
- komise.

Plénum - tvořili všichni členové národního výboru. V jeho rámci se rozhodovaly nejdůležitější otázky a současně byly z jeho středu voleny i další orgány.

Rada - rozhodovací orgán národního výboru.

¹⁶ KOUDELKA, Zdeněk. *Obce a kraje : podle reformy veřejné správy v roce 2001*. 2. aktualiz. vyd. Praha : Linde Praha a.s., 2001, s.41-42 (dále citováno jako *Obce a kraje*).

¹⁷ Chrudim vlastivědná encyklopedie str.125,126,198.

Komise - připravovaly podklady pro jednání pléna či rady. V jejich čele stáli vesměs členové rady (referenti)

Předseda - zastupoval národní výbor navenek, byl odpovědný za dodržování právních předpisů a plnění pokynů vyšších složek.

Výkonným orgánem národního výboru se stal stávající obecní úřad.¹⁸

2.5 Shrnutí

Druhá polovina 19. a první polovina 20. století radikálně změnila postavení města Chrudim. Přestává být krajským městem a celkově zaostává za konkurujícími městy - Pardubicemi a Hradcem Králové. Pokles významu města má za následek i pokles počtu obyvatel. Po 1. světové válce se význam města ještě zmenšil po udělení župního postavení Pardubicím na úkor Chrudimi. Chrudim se postupně stává spíše centrem kulturního života. Rozvíjí se školství, kultura a sport.

¹⁸ MATES, Pavel. *Kapitoly z historie české veřejné správy v letech 1848 - 1989*. 1.vyd. Praha : Vysoká škola ekonomická, 1996, s. 25.

3. Správní orgány po roce 1990

System řízení obcí založený na existenci národních výborů byl zrušen Ústavním zákonem č. 294/1990 Sb. ze dne 18. července 1990.

3.1 Chrudim v současnosti

Město Chrudim je administrativně členěno na 8 částí - Chrudim I, Chrudim II, Chrudim III, Chrudim IV, Topol, Medlešice, Vestec, Vlčnov a dělí se na 5 katastrálních území - Chrudim I až IV, které tvoří jedno katastrální území, Topol, Medlešice, Vestec a Vlčnov.

3.1.1 Městský znak a vlajka

Obrázek 4: Současná vlajka města

Na počátku 90. let 20. století došlo k ustálení podoby městský symbolů - znaku a vlajky. Rozhodnutím předsedy České národní rady z 12. února 1992 byla Chrudimi udělena vlajka v podobě listu tvořeného třemi svislými pruhy, černým, bílým a červeným, v bílém pruhu je černá orlice s červenou zbrojí a jazykem.¹⁹

Současný, heraldicky správný znak, je malován na pozdně gotickém štítě stříbrné barvy (v běžné praxi je užívána náhradní barva bílá) s černou doprava hledící orlicí se 7 velkými a 7 malými pery v roztažených křídlech a s červenou zbrojí

- zobákem, pařáty a jazykem.

Obrázek 5: Současný městský znak

Oficiální prapor Chrudim nikdy neměla. Až v roce 1991 začaly práce na vexilologicky (vexilologie - věda o praporech) správné podobě městského praporu. Rada města (tehdy Městská rada) vybrala jeden, který vycházel ze správného městského znaku, což je první vexilologická zásada. Barvy města vycházejí z heraldických prvků městského znaku.

Zdroj obrázku č. 3,4 : www.chrudim-city.cz

¹⁹ MÜLLER, Karel, RŮŽIČKOVÁ, Renáta. *Znak a pečeti města Chrudimě*. 1. vyd. Chrudim : PORS, 2005, s. 53.

Městský znak a prapor vyžadují, aby jim byla jako symbolům vyjadřujícím práva a svrchovanost města prokazována náležitá úcta a vážnost. Oba symboly požívají právní ochrany.²⁰

3.2 Orgány města

3.2.1 Starosta

Starosta zastupuje obec navenek. Starostu a místostarostu (místostarosty) volí do funkcí zastupitelstvo obce z řad svých členů. Rozhoduje o záležitostech samostatné působnosti obce svěřených mu radou obce. Odpovídá za včasné objednání přezkoumání hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok. Odpovídá za informování veřejnosti o činnosti obce.²¹

3.2.2 Místostarosta

Starostu zastupuje místostarosta. Zastupitelstvo obce může zvolit více místostarostů a svěřit jim některé úkoly. Místostarosta, kterého určí zastupitelstvo obce, zastupuje starostu v době jeho nepřítomnosti nebo v době, kdy starosta nevykonává funkci. Starosta spolu s místostarostou podepisuje právní předpisy obce.²²

3.2.3 Rada

Rada obce je výkonným orgánem obce v oblasti samostatné působnosti a ze své činnosti odpovídá zastupitelstvu obce. V oblasti přenesené působnosti přísluší radě obce rozhodovat, jen stanoví-li tak zákon. Radu obce tvoří starosta, místostarosta (místostarostové) a další členové rady volení z řad členů zastupitelstva obce. Počet členů rady obce je lichý a činí nejméně 5 a nejvýše 11 členů, přičemž nesmí přesahovat jednu třetinu počtu členů zastupitelstva obce. V Chrudimi rada obce má 6 členů (včetně starosty a místostarostů).

Rada obce připravuje návrhy pro jednání zastupitelstva obce a zabezpečuje plnění jím přijatých usnesení, zabezpečuje hospodaření obce podle schváleného rozpočtu, provádí rozpočtová opatření v rozsahu stanoveném zastupitelstvem obce, vydává nařízení obce. V obecním úřadu stanovuje rozdělení, zřizuje a ruší jeho odbory a oddělení. Na návrh

²⁰ *Chrudim* [online]. [2004] [cit. 2009-03-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.chrudim-city.cz/index.asp?p=20&s=217&id=219>>.

²¹ *Obce a kraje*, str. 111.

²² §104 odst. 1,2 zákona č. 108/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

tajemníka obecního úřadu jmenuje a odvolává vedoucí odborů obecního úřadu v souladu se zvláštním zákonem. Stanovuje celkový počet zaměstnanců obce v obecním úřadu a v organizačních složkách obce. Zřizuje a ruší podle potřeby, komise rady obce. Kontroluje plnění úkolů obecním úřadem a komisemi v oblasti samostatné působnosti obce.²³

3.2.4 Zastupitelstvo

Zastupitelstvo obce rozhoduje ve věcech patřících do samostatné působnosti obce. Je hlavním samosprávným orgánem. Počty členů zastupitelstva závisí na velikosti obce, respektive na počet obyvatel. Zastupitelstvo musí mít nejméně 5 členů. Počet členů zastupitelstva činí v Chrudimi 27. Mezi hlavní činnosti, které zastupitelstvo vykonává patří - schvalování program rozvoje obce, schvalovat rozpočet obce a závěrečný účet obce, zřizuje trvalé a dočasné peněžní fondy obce.²⁴

Zastupitelstvo obce povinně zřizuje dva výbory - finanční a kontrolní.

3.2.5 Městský úřad

Do konce roku 2002 byla Chrudim sídlem okresního úřadu, po zrušení okresních úřadů a reformě veřejné správy je od roku 2003 Chrudim obcí s rozšířenou působností 3. stupně, její správní obvod zahrnuje 86 obcí.

3.3 Výbory a komise města Chrudim

3.3.1 Výbory Zastupitelstva²⁵

Zastupitelstvo obce povinně zřizuje dva výbory:

- finanční výbor
- kontrolní výbor

Finanční výbor provádí kontrolu hospodaření s majetkem a finančními prostředky obce. Plní další úkoly, jimiž jej pověřilo zastupitelstvo obce.

²³ Obce a kraje, str. 108-109.

²⁴ §84 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

²⁵ §119 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

Kontrolní výbor kontroluje plnění usnesení zastupitelstva obce a rady obce, je-li zřízena. Kontroluje dodržování právních předpisů ostatními výbory a obecním úřadem na úseku samostatné působnosti a plní další kontrolní úkoly, jimiž jej pověřilo zastupitelstvo obce.

3.3.2 Komise Rady města:

- bytová
- kulturní
- pro mládež a sport
- výchovy a vzdělávání
- sociálních věcí a zdravotnictví
- pro hospodářský rozvoj
- pro občanské záležitosti
- letopisecká pro neziskový sektor
- stavební a dopravní
- životního prostředí
- prevence kriminality
- Zdravého města a místní Agendy 21
- pro zahraniční vztahy.

Komise je ze své činnosti odpovědná radě obce; ve věcech výkonu přenesené působnosti na svěřeném úseku odpovídá starostovi.²⁶

3.4 Postavení úřadu a jeho činnost

3.4.1 Pověřený obecní úřad

Úřad zajišťuje výkon samostatné a přenesené působnosti dle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů a dalších právních předpisů na území města Chrudim a v jeho správním obvodu.

3.4.2 Správní obvody pověřeného obecního úřadu

Správní obvod MěÚ Chrudim je tvořen správními obvody těchto měst a obcí: Bylany, Dolní Bezděkov, Dřenice, Dvakačovice, Chrudim, Kočí, Křižanovice, Liboměřice, Licibořice,

²⁶ §122 odst. 5 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

Lukavice, Mladoňovice, Orel, Rabštejnská Lhota, Slatiňany, Sobětuchy, Stolany, Svídnice, Třebřichy, Tuněchody, Úhřetice, Vejvanovice, Žumberk v tomto rozsahu:

- stavební a matriční úřad ve všech výše uvedených obcích kromě města Slatiňan
- na úseku ochrany zemědělského půdního fondu všechny výše uvedené obce a města
- vodoprávní úřad a speciální stavební úřad pro stavby vodních děl ve všech výše uvedených obcích.

3.4.3 Správní obvod obecního úřadu obce s rozšířenou působností

Správní obvod MěÚ Chrudim, ve kterém vykonává působnost podle § 66 zákona, tvoří správní obvody těchto měst, městysů a obcí: Běstvina, Biskupice, Bítovany, Bojanov, Bor u Skutče, Bořice, Bousov, Bylany, Ctětín, Čankovice, České Lhotice, Dolní Bezděkov, Dřenice, Dvakačovice, Heřmanův Městec, Hluboká, Hodonín, Honbice, Horka, Horní Bradlo, Hošťalovice, Hrochův Týnec, Hroubovice, Chrast, Chroustovice, Chrudim, Jenišovice, Klešice, Kněžice, Kočí, Kostelec u Heřmanova Městce, Krásné, Křižanovice, Lány, Leštinka, Libkov, Liboměřice, Licibořice, Lipovec, Lozice, Lukavice, Luže, Míčov-Sušice, Mladoňovice, Morašice, Mrákotín, Nabočany, Načešice, Nasavrky, Orel, Ostrov, Perálec, Podhořany u Ronova, Prachovice, Proseč, Prosetín, Předhradí, Přestavlký, Rabštejnská Lhota, Ronov nad Doubravou, Rosice, Rozhovice, Řestoky, Seč, Skuteč, Slatiňany, Smrček, Sobětuchy, Stolany, Střemošice, Svídnice, Trojovice, Třemošnice, Třebřichy, Tuněchody, Úherčice, Úhřetice, Vápenný Podol, Vejvanovice, Vrbatův Kostelec, Vyžice, Zaječice, Zájezdec, Zderaz, Žlebské Chvalovice, Žumberk.

3.4.4 Úřad v samostatné působnosti:

- plní úkoly, které mu uložily Rada města nebo Zastupitelstvo města
- usměrňuje po odborné stránce příspěvkové organizace, které si město zřídilo, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak
- pomáhá výborům Zastupitelstva města a komisím Rady města v jejich činnosti.

3.4.5 Úřad v oblasti přenesené působnosti:

- vykonává státní správu s výjimkou věcí, které patří do působnosti Zastupitelstva města, Rady města, případně komise, je-li taková zřízena.

3.5 Organizační struktura úřadu²⁷

Úřad tvoří starosta, tři místostarostové, tajemník úřadu a zaměstnanci města zařazení do těchto útvarů a odborů:

- 1) Útvar interního auditu a kontroly
- 2) Odbor kanceláře tajemníka
- 3) Odbor finanční
- 4) Odbor investic
- 5) Odbor správy majetku
- 6) Odbor územního plánování a regionálního rozvoje
- 7) Odbor školství a kultury
- 8) Odbor správní
- 9) Odbor životního prostředí
- 10) Odbor dopravy
- 11) Stavební odbor
- 12) Obecní živnostenský úřad
- 13) Odbor sociálních věcí a zdravotnictví

3.5.1 Starosta Mgr. Jan Čechlovský

Kromě působnosti vymezené právními předpisy vykonává tyto činnosti:

- dohlíží na činnost těchto odborů:
 - Odbor kanceláře tajemníka
 - Odbor finanční
 - Odbor územního plánování a regionálního rozvoje
- zmocňuje k jednání jménem města místostarosty, tajemníka, případně další zaměstnance
- řídí Městskou policii
- organizuje zpravidla jedenkrát týdně poradou vedení úřadu, které se zúčastňují místostarostové, tajemník a v případě potřeby i vedoucí odborů nebo ředitelé organizací zřízených městem
- přímo řídí činnost Útvaru interního auditu a kontroly

²⁷ Organizační řád městského úřadu Chrudim

- organizuje zpravidla jedenkrát týdně poradu vedení úřadu, které se zúčastňují místostarostové, tajemník a v případě potřeby i vedoucí odborů nebo ředitelé organizací zřízených městem aj.

3.5.2 I. místostarosta Mgr. Petr Řezníček

Kromě působnosti vymezené právními předpisy:

- dohlíží na činnost těchto odborů:
 - Stavební odbor
 - Odbor investic
 - Odbor správy majetku
 - Odbor dopravy
- zastupuje starostu v plném rozsahu v době jeho nepřítomnosti
- zodpovídá za projekt Chrudim - Zdravé město a místní Agendu 21

3.5.3 Místostarosta Mgr. Pavel Kobetič

Kromě působnosti vymezené právními předpisy:

- dohlíží na činnost těchto odborů:
 - Odbor školství a kultury
 - Odbor sociálních věcí a zdravotnictví
 - Odbor správní
- zodpovídá za projekt Komunitní plánování sociálních služeb

3.5.4 Místostarosta Roman Málek

Kromě působnosti vymezené právními předpisy:

- dohlíží na činnost těchto odborů:
 - Odbor životního prostředí
 - Obecní živnostenský úřad
- koordinuje a řídí činnosti při zajišťování dotací z fondů Evropské unie

3.5.5 Tajemník úřadu Ing. František Chmelík

Kromě působnosti vymezené právními předpisy vykonává hlavně tyto činnosti:

- zabezpečuje plnění usnesení a dalších rozhodnutí Rady města a Zastupitelstva města a rozhodnutí porady vedení, ukládá jejich plnění vedoucím odborů a dalším zaměstnancům a kontroluje jejich plnění
- řídí a koordinuje činnost jednotlivých odborů prostřednictvím jejich vedoucích
- vydává písemné pokyny, upravující detailně ustanovení tohoto organizačního řádu nebo problémy v organizačním řádu neobsažené
- stanovuje pracovní náplně vedoucích odborů a schvaluje pracovní náplně vedoucích oddělení
- v případě nepřítomnosti tajemníka náleží jeho pravomoc starostovi.

3.5.6 Vedoucí odboru

- stojí v čele odboru úřadu, řídí jeho činnost
- odpovídá za výkon státní správy na svěřeném úseku a za plnění úkolů vyplývajících z činnosti na úseku samosprávy, včetně čerpání rozpočtových prostředků
- je úřední osobou ve správním řízení ve smyslu správního řádu a je oprávněn určovat úřední osoby pro konkrétní řízení a úkony správního orgánu
- odpovídá za spolupráci při přípravě a realizaci všech strategických dokumentů města a plní funkci hlavního garanta v této činnosti vůči přímým podřízeným a vůči organizacím, které řídí či metodicky vede; přenáší prvky strategického řízení i na výbory Zastupitelstva města a komise Rady města, s nimiž spolupracuje.

3.6 Rozsah hlavních působností odborů²⁸

3.6.1 Rozsah hlavních působností všech odborů

- poskytují informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, v rozsahu své působnosti;
- při své činnosti se řídí zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů;
- řeší přestupky vymezené zvláštními zákony, které jsou spravovány příslušným odborem;
- řeší přestupky vymezené zákonem o přestupcích, které se přímo vážou k předmětu činnosti odboru;

²⁸ Organizační řád Městského úřadu Chrudim dostupný z www.chrudim-city.cz

- v rámci své působnosti spolupracují s obchodními společnostmi založenými městem.

3.6.2 Rozsah hlavních působností jednotlivých odborů

1) Útvar interního auditu a kontroly

Útvar především dohlíží na:

- hospodárny, efektivní a účelný výkon veřejné správy
- dodržování právních předpisů při hospodaření s veřejnými prostředky
- dodržování vnitřních předpisů a usnesení orgánů veřejné správy při hospodaření s veřejnými prostředky
- zajištění ochrany veřejných prostředků proti rizikům, nesrovnalostem, nehospodárnému, neúčelnému a neefektivnímu nakládání s těmito prostředky atd.

2) Odbor kanceláře tajemníka

Sekretariát

- Sekretariát starosty a místostarostů
- Sekretariát tajemníka

Oddělení vnějších vztahů

- připravuje, organizuje a zajišťuje tiskové konference členů Zastupitelstva města, Rady města a MěÚ
- poskytuje veřejnosti informace o činnosti úřadu, Rady města, Zastupitelstva města, o připravovaných záměrech města aj.

Úsek personální a mzdový

Oddělení informatiky

- buduje informační systém úřadu
- zajišťuje provoz internetu v budově úřadu a www serveru úřadu aj.

Oddělení právní

- poskytuje komplexní právní servis a poradenství ve věcech samostatné i přenesené působnosti, řeší právní věci a záležitosti města
- z podnětu vedení města vypracovává a vyhodnocuje smlouvy mezi městem a ostatními subjekty
- vypracovává podání k soudům I. stupně ve věcech, týkajících se města
- vymáhá škody způsobené na majetku města a bezdůvodné obohacení aj.

Oddělení krizového řízení

Plní úkoly vyplývající ze zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení, zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR, zákona č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti, zákona č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy na správním území a zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů.

Oddělení hospodářské správy

- spolupracuje s Odborem finančním při sestavování rozpočtu Odboru kanceláře tajemníka a rozboru hospodaření
- kontroluje čerpání rozpočtu, kontroluje a likviduje faktury aj.

Oddělení klientského servisu

3) Odbor finanční

Hlavní úseky činnosti:

- spravuje finanční prostředky svěřené tomuto odboru rozpočtem města
- všichni zaměstnanci Odboru finančního jsou v postavení pracovníků správce daně ve smyslu zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, a to se všemi právy a povinnostmi z toho vyplývajícími

Oddělení účetnictví

- v souladu s příslušnými právními a dalšími předpisy komplexně zajišťuje účetnictví města, a to v příjmovém, výdajovém a fondovém hospodaření a k účtům cizích prostředků
- provádí kontrolní činnost se zaměřením na inventarizaci majetku města včetně zařízení a organizací zřízených městem

Oddělení daní a poplatků

- vede agendu všech daňových povinností města Chrudim (podávání daňových přiznání, sledování limitu pro DPH apod.)
- vyměřuje místní poplatky určené vyhláškou o místních poplatcích (poplatek ze psa poplatek za komunální odpad), kontroluje jejich uhrazení a zajišťuje jejich vymáhání ve správním řízení, rozhoduje o splátkových kalendářích, osvobození a prominutí či snížení poplatků aj.

Oddělení rozpočtové

- ve spolupráci s ostatními odbory úřadu a organizacemi, zřízenými městem zabezpečuje oblast přípravy, zpracování a schvalování rozpočtu města na příslušný kalendářní rok a jeho změn v průběhu roku (rozpočtová opatření), zajišťuje jejich projednávání a schvalování orgány města aj.

4) Odbor investic

Oddělení investic

- zadává zpracování projektové dokumentace
- zajišťuje vyhlášení a realizaci výběrových řízení veřejné zakázky dle platného znění zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, na investiční akce města
- realizuje investiční akce města stavebního charakteru aj.

Úsek údržby zeleně

5) Odbor správy majetku:

Oddělení správy majetku

- vede evidenci nemovitého majetku
- nakládá s nemovitým majetkem v souladu s usneseními Rady města a Zastupitelstva města a v souladu s příslušnými ustanoveními zákona o obcích (nájmy, prodeje, koupě, směna....)

Oddělení správy bytového a nebytového fondu

- plní funkci správce bytového a nebytového fondu

6) Odbor územního plánování a regionálního rozvoje

Oddělení územního plánování

- plní funkci úřadu územního plánování pro správní obvod města Chrudim jako obce s rozšířenou působností

Oddělení regionálního rozvoje

- připravuje, koordinuje a realizuje strategické dokumenty města, koordinuje činnosti jednotlivých odborů úřadu na úseku strategického plánování a spolupracuje s výbory a komisemi dotčenými strategickým plánováním

- zajišťuje přípravu a tvorbu koncepcí regionálního rozvoje, regionální politiky, koordinaci rozvoje území, spolupráci se sousedními regiony v koncepční a plánovací činnosti v souladu s principy trvale udržitelného rozvoje aj.

Koordinátor Projektu Zdravé město a místní Agendy 21

- plní funkci koordinátora strategického plánování
- plní funkci tajemníka komise Zdravého města

Úsek Informační centrum

Komplexně zajišťuje agendu související s cestovním ruchem, zejména následující služby:

- aktivně podporuje cestovní ruch
- informace o kultuře prostřednictvím sítě internetu
- provozuje veřejný internet

7) Odbor školství a kultury

Hlavní úseky činnosti:

Oddělení školství

V obvodu obce s rozšířenou působností – dle zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen školský zákon):

- zajišťuje podklady pro sumarizaci účetní uzávěrky a účetních a finančních výkazů za školy a školská zařízení zřizované v obvodu jeho působnosti pro krajský úřad v souladu se závazným postupem stanoveným Ministerstvem financí
- provádí metodiku pro školy a školská zařízení zřizované v obvodu jeho působnosti k sestavování podkladů jednotlivých zařízení pro rozpočty, rozborů hospodaření, účtování prostředků státního rozpočtu, sumarizaci účetních uzávěrek a finančních výkazů a další činnosti

Na území města Chrudim

- zabezpečuje v souladu se školským zákonem provoz všech škol a školských zařízení na území města
- spravuje finanční prostředky svěřené tomuto odboru rozpočtem města aj.

Úsek kultury a sportu

- připravuje podklady pro rozpočet příspěvkových organizací Chrudimská beseda a Městská knihovna a následně sestavuje rozpočet těchto zařízení

- sestavuje rozpočet odboru pro oblast kultury, sportu a tělovýchovy
- pečuje o kulturní dědictví města – památky a tradice atd.

8) Odbor správní

Hlavní úseky činnosti:

Oddělení dokladů a evidence obyvatel

- komplexně vykonává státní správu na úseku evidence obyvatel, občanských průkazů, cestovních dokladů v rozsahu úřadu obce s rozšířenou působností a města Chrudim
- podílí se na organizačně technickém zabezpečení voleb a sčítacích akcí v rámci města Chrudim

Úsek matrik

- zajišťuje agendu rodných čísel
- komplexně vykonává matriční agendu v rozsahu úřadu pověřeného vedením matrik a úřadu obce s rozšířenou působností a další činnosti.

Úsek vnitřních věcí

- zajišťuje administrativně prostřednictvím zvláštního orgánu města, Komise k projednávání přestupků, výkon přestupkové agendy v prvním stupni.
- vykonává státní správu na úseku voleb v rozsahu úřadu obce s rozšířenou působností, v rozsahu registračního úřadu ve smyslu volebních zákonů a v rozsahu obecního úřadu ve smyslu volebních zákonů
- zajišťuje komplexní výkon agendy spisové služby a archivní péče, je metodickým orgánem úřadu pro výkon spisové služby a archivní péče aj.

9) Odbor životního prostředí

Zajišťuje výkon veřejné správy v rozsahu stanoveném příslušnými ustanoveními zákonů jednotlivých složek životního prostředí. Je dotčeným orgánem veřejné správy v územním a stavebním řízení podle zákona č. 183/2006 Sb., stavebního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

Oddělení vodního hospodářství

- vodoprávní úřad a speciální stavební úřad pro stavby vodních děl - vykonává působnost ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Chrudim, pověřeného obecního úřadu Chrudim a města Chrudim.

Oddělení ekologie prostředí

Oddělení přírodního prostředí

- řeší agendu spojenou se zaváděním systému enviromentálního řízení EMAS na MěÚ.

10) Odbor dopravy

Oddělení dopravy a komunikací

Na základě zákona č. 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů vykonává především tuto činnost:

- provádí prevenci v oblasti bezpečnosti provozu na pozemních komunikacích,
- stanoví místní a přechodnou úpravu provozu na pozemních komunikacích na silnici II. a III.třídy a na místní komunikaci a užití zařízení pro provozní informace na silnici II. a III. třídy a na místní komunikaci
- vede řízení, na jehož základě lze rozhodnout o zadržení řidičského průkazu do doby pravomocného rozhodnutí o přestupku nebo o trestném činu aj.

Oddělení evidence řidičů

Na základě zákona č. 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů provádí zejména:

- uděluje, podmiňuje, omezuje, odnímá a vrací řidičské oprávnění a zrušuje podmíněné nebo omezené řidičské oprávnění
- vydává a vyměňuje řidičské průkazy a mezinárodní řidičské průkazy a vydává duplikáty řidičských průkazů a mezinárodních řidičských průkazů
- vede registr řidičů a vydává data z registru řidičů a další

Oddělení evidence motorových vozidel

- vede registr silničních vozidel
- přiděluje silničním motorovým vozidlům registrační značku a přiděluje tabulku s registrační značkou aj.

11) Stavební odbor

Oddělení stavebně správní

- zabezpečuje výkon přenesené působnosti na úseku stavebního řádu, vykonává působnosti stavebního úřadu pro obce, jejichž obecní úřad je obecným stavebním úřadem
- vydává souhlas a stavební povolení (pozemní, inženýrské a dopravní stavby)

- provádí archivaci dokumentace staveb a souvisejících písemností

pro celý správní obvod obce s rozšířenou působností

- především zabezpečuje výkon přenesené působnosti na úseku stavebního řádu pro dopravní stavby na místních komunikacích, veřejně přístupných účelových komunikacích a na silnicích II. a III. třídy

Oddělení památkové ochrany

pro celý správní obvod obce s rozšířenou působností:

- vede seznam kulturních památek na svém územním obvodu dle výpisu z Ústředního seznamu kulturních památek České republiky
- vydává závazná stanoviska k zamýšlené obnově kulturní památky
- rozhoduje o nezbytných opatřeních pro zabezpečení kulturní památky
- podává stavebnímu úřadu návrhy na zahájení řízení o vyvlastnění nemovité kulturní památky

12) Obecní živnostenský úřad

Zajišťuje výkon přenesené působnosti na úseku živnostenského podnikání, v souladu se zákonem č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů.

Oddělení registrace:

- zajišťuje registraci, evidenci živností volných, řemeslných, vázaných, koncesovaných a živností provozovaných průmyslovým způsobem
- je provozovatelem živnostenského rejstříku v působnosti svého správního obvodu
- provádí poradenskou činnost pro žadatele a registrované podnikatele
- vykonává přenesenou působnost na úseku vedení evidence zemědělského podnikatele podle zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů
- plní další úkoly svěřené obecnímu živnostenskému úřadu zvláštními právními předpisy

Oddělení kontroly

- kontroluje živnostenské podnikání
- provádí kontrolu dodržování zákazu prodeje lihovin a tabákových výrobků podle zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů atd.

13) Odbor sociálních věcí a zdravotnictví

Oddělení sociálních služeb

- vykonává za město Chrudim funkci opatrovníka občanům, kteří byli zbaveni či omezeni ve způsobilosti k právním úkonům, či jim byl stanoven zvláštní příjemce pro dávky důchodového pojištění aj.

Oddělení péče o rodinu a dítě

- zajišťuje sociálně právní ochranu dítěte, preventivní a poradenskou činnost, podávání návrhů k soudu, výkon funkce opatrovníka a poručníka dle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 94/1963 Sb., zákona o rodině, ve znění pozdějších předpisů
- zajišťuje oblast náhradní rodinné péče, zprostředkování osvojení a pěstounské péče aj.

Oddělení sociální prevence

- podílí se na tvorbě metodiky programů sociální prevence, zpracovává projekty prevence kriminality ve spolupráci s projektem Zdravého města a místní Agendy 21
- sleduje situaci romských komunit v regionu, zajišťuje výkon funkce terénního pracovníka pro romskou komunitu
- napomáhá při uskutečňování veškerých činností obce v oblasti protidrogové problematiky a další činnosti.

Úsek pomoci v hmotné nouzi

- poskytuje pomoc klientům k zajištění základních životních podmínek tak, aby nedošlo k sociálnímu vyloučení v souladu s článkem 30 Listiny základních práv a svobod
- rozhoduje o stanovení zvláštního příjemce pro dávky v hmotné nouzi u dávek, o kterých oddělení rozhoduje
- vykonává funkci opatrovníka podle správního řádu osobám, jimž se prokazatelně nedaří doručovat písemnosti a osobám neznámého pobytu ve správních řízeních vedených Úřadem práce v Chrudimi aj.²⁹

²⁹ Organizační řád Městského úřadu Chrudim dostupný z www.chrudim-city.cz

3.7 Zajímavosti ze současnosti

3.7.1 Cena za inovaci ve veřejné správě za rok 2008

Město Chrudim získalo „Cenu za inovaci ve veřejné správě za rok 2008“ díky zavádění systému EMAS (*system kvality řízení úřadu z hlediska šetrného přístupu k životnímu prostředí*) na Městském úřadu v Chrudimi.

Cenu za město převzali místostarosta Petr Řezníček a tajemník úřadu František Chmelík na 5. Národní konferenci kvality ve veřejné správě v Olomouci, která se konala ve dnech 4. – 6. února.

Město Chrudim je již několik let aktivním členem Národní sítě Zdravých měst ČR a přihlásilo se k principům místní Agendy 21, takže zavedení systému EMAS je dalším logickým krokem při aplikaci principů místní Agendy 21 a trvale udržitelného rozvoje. Ocenění je tak výsledkem nejen společné práce úředníků i politické reprezentace v místní Agendě 21 a dalších metodách kvality, ale i otevřenosti pro uplatňování nových nápadů a inovací v mnohdy již zaběhlé rutině úřadu.³⁰

3.7.2 Vysoké školy v Chrudimi

Zástupci Bankovního institutu Vysoké školy a. s. Praha (BIVŠ) se dohodli s představiteli města na spolupráci a založení Konzultačního střediska v Chrudimi. V září budou moci na chrudimskou pobočku BIVŠ nastoupit první vysokoškoláci.

BIVŠ bude nabízet studium ve tříletých bakalářských oborech právní administrativa v podnikatelské sféře, bankovní management, pojišťovnictví, informační technologie, oceňování majetku, makléř, ekonomika a management malého a středního podnikání, ekonomika a management zdravotních a sociálních služeb a studium v navazujících magisterských oborech finance a informační technologie a management. Veškeré studium bude probíhat kombinovanou (dálkovou) formou.

Konzultační středisko bylo otevřeno 1. února 2009 a prostory mu poskytla Střední škola průmyslová strojnická, technická a Vyšší odborná škola Chrudim.

³⁰ *Město Chrudim* [online]. [2004], 9. 2. 2009 [cit. 2009-04-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.chrudim-city.cz/index.asp?p=20&s=415&id=1856>>.

Obor nebo obory, o které bude ze strany uchazečů největší zájem, pak budou otevřeny začátkem nového školního roku rovněž v areálu střední školy strojnické.

V Chrudimi nyní působí ještě pobočka Pedagogické fakulty univerzity Hradec Králové v areálu chrudimské SOŠ a SOU obchodu a služeb.³¹

3.8 Shrnutí

Orgány města Chrudim představuje starosta, tři místostarostové, zastupitelstvo, rada a městský úřad.

Městský úřad Chrudim je rozčleněn na 13 odborů. Úřad tvoří starosta, tři místostarostové, tajemník úřadu a zaměstnanci města zařazení do těchto útvarů a odborů.

Každý orgán má určeny své povinnosti, které jsou dány legislativou státu (především zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)) a také Organizačním řádem městské úřad Chrudim.

Chrudim se může mimo jiné pochlubit cenou za inovaci ve veřejné správě za rok 2008. Konkrétně za zavádění systému EMAS.

³¹ V Chrudimi otevřela svou pobočku další vysoká škola. *IChrudim.cz : Informační portál Chrudimi a okolí* [online]. 2009 [cit. 2009-04-05]. Dostupný z WWW: <<http://ichrudim.cz/chrudim/clanky/ostatni/clanek-v-chrudimi-otevrela-svou-pobočku-dalsi-vysoka-skola/>>.

Závěr

V práci popisuji vývoj města Chrudim od jeho založení po současnost. Nezabývala jsem se pouze současností města, protože jeho historie je zajímavá a důležitá pro pochopení jeho současného postavení.

Sběr a studium materiálů pro práci bylo pro mě velice zajímavé. Většinu pramenů jsem získala prostřednictvím Městské knihovny Chrudim. Jelikož knihovna ve svém knižním fondu má i knihy z roku 1906, nebyl velký problém získat informace týkající se i vzdálené historie.

Pro splnění cíle chronologicky seřadit práci pro větší přehlednost, jsem rozdělila práci do tří kapitol. První se věnuje městu od jeho založení do roku 1849. Druhá kapitola přímo navazuje a zabývá se vývojem až do roku 1990. Třetí kapitola se poté zabývá především současností. V práci jsem nastínila určitá období, která měla současně vliv na samotné postavení města.

Při této práci jsem si uvědomila, jak významné postavení Chrudim měla. Dokládají to nejen časté návštěvy panovníků, ale i aktivní zapojení do dění přesahující území města. Její významnost dokazuje i to, že se stala jedním z věnných měst.

Město zakládal ve 2. polovině 13. století král Přemysl Otakar II. Za organizaci a financování vladaři ručil lokátor, který měl za povinnost zajistit dostatečný počet kolonistů, kterým mohla být prodána půda. Konšelé pak měli na starost správu města. Za chod městské správy zodpovídal rychtář.

Od založení města do roku 1849 byla správa centralizovaná. V čele stál panovník, jež městům privilegia uděloval, ale také odebíral. Což Chrudim osobně pocítila několikrát. Nebála se účastnit se vzpoury proti Ferdinandovi I., za což byla potrestána.

Stadionovo obecní zřízení v roce 1849 zavedlo dvojí působnost obce - přirozenou a přenesenou. Což mělo pozitivní vliv na posílení práv města a jeho osamostatnění. Chrudim se řadila v té době stále mezi nejvýznamnější města království.

Zlomovým obdobím pro Chrudim nastalo v druhé polovině 19. a první polovině 20. století, kdy upadá její postavení. Naděje na získání ztracené úrovně se nenaplnily. Městu nebylo uděleno postavení župního města. S čímž se občané nemohli dlouho smířit.

Do konce roku 2002 byla Chrudim sídlem okresního úřadu, po zrušení okresních úřadů a reformě veřejné správy je od roku 2003 Chrudim obcí s rozšířenou působností 3. stupně, její správní obvod zahrnuje 86 obcí..

Městský úřad Chrudim se skládá ze 13 odborů a útvarů. 13 odborů se mi zdálo zprvu jako velké číslo. Ale při bližším prozkoumání jsem si uvědomila různorodost činností jednotlivých odborů.

Chrudim se po staletí vývoje stala městem kultury, sportu a vzdělání.

Seznam použité literatury

LITERÁRNÍ ZDROJE:

- CHARVÁT, Jiří. *Stará Chrudim : vlastivědné vyprávění o minulosti českého města*. 1. vyd. Chrudim : Okresní muzeum , 1991. 310 s.
- FROLÍK, Jan. *Chrudim českých královen*. 1. vyd. Chrudim : PORS, 2002. 63 s. ISBN 80-86585-06-09.
- SOMMER, Jiří. *Chrudimsko*. 1. vyd. Hradec Králové : Kruh, 1989. 297 s. ISBN 80-7031-012-x.
- SLEJŠKA, Ivan. *-z historie města Chrudimě*. 1. vyd. Chrudim : Městský úřad, 1998. 103 s.
- FROLÍK, Jan, et al. *Historický atlas měst České republiky. Svazek č. 13, Chrudim*. 1. vyd. Praha : Historický ústav Akademie věd ČR, 2003. 12 s., 39. ISBN 80-7286-046-1.
- HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavrcko. Díl 4 : prehistorie a historie obcí na Chrudimsku*. Chrudim : Výbor KU popisu okresu chrudimského a nasavrckého, 1906. 487 s.
- KOBETIČ, Pavel, et al. *Chrudim : vlastivědná encyklopedie*. 1. vyd. Praha : MILPO MEDIA, 2005. 247 s. ISBN 80-903481-4-9.
- SCHELLE, Karel. *Vývoj veřejné správy v letech 1848 - 1948*. 1.vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2002. 389 s. ISBN 80-86432-25-4.
- KOUDELKA, Zdeněk. *Obce a kraje : podle reformy veřejné správy v roce 2001*. 2. aktualiz. vyd. Praha : Linde Praha a.s., 2001. 423 s. ISBN 80-7201-272-X.
- MATES, Pavel. *Kapitoly z historie české veřejné správy v letech 1848 - 1989*. 1.vyd. Praha : Vysoká škola ekonomická, 1996. 66 s. ISBN 80-7079-846-7.
- MÜLLER, Karel, RŮŽIČKOVÁ, Renáta. *Znak a pečeti města Chrudimě*. 1. vyd. Chrudim : PORS, 2005. 59 s. ISBN 80-86585-15-8.
- KOBETIČ, Pavel: *Chrudimský kaleidoskop 20. století*. 1. vyd. Chrudim: Okresní muzeum, 2001. 293 s. ISBN 80-902531-6-4.

- FROLÍK, Jan, SIGL, Jiří: *Chrudimsko v raném středověku : vývoj osídlení a jeho proměny*. 1. vyd. Hradec Králové: Muzeum východních Čech, 1995, 117 s. ISBN 80-85031-13-2.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE:

- *Město Chrudim* [online]. [2004] [cit. 2009-03-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.chrudim-city.cz/index.asp?p=20&s=217&id=219>>.
- Organizační řád Městského úřadu Chrudim dostupný z www.chrudim-city.cz
- *Město Chrudim* [online]. [2004] [cit. 2009-04-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.chrudim-city.cz/index.asp?p=20&s=415&id=1856>>.
- V Chrudimi otevřela svou pobočku další vysoká škola. *IChrudim.cz : Informační portál Chrudimi a okolí* [online]. 2009 [cit. 2009-04-05]. Dostupný z WWW: <<http://ichrudim.cz/chrudim/clanky/ostatni/clanek-v-chrudimi-otevrela-svou-pobočku-dalsi-vysoka-skola/>>.
- VEDRAL, Josef. *Názory ohlasy polemika : Historie a současnost veřejné správy . Veřejná správa* [online]. 2000, roč. 2000, č. 6 [cit. 2009-02-27]. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/s/2000/0006/index.html>>.

ZÁKONY:

- Zákon č. 108/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

Seznam obrázků

Obrázek 1: Chrudimská pečeť z roku 1362.....	12
Obrázek 2: Veduta města.....	15
Obrázek 3: Výřez Lothovy mapy Čech z roku 1847.....	18
Obrázek 4: Současná vlajka města	23
Obrázek 5: Současný městský znak	23

Seznam příloh

Příloha č. 1	Opis zakládací městské listiny.....	47
Příloha č. 2	Obyvatelstvo.....	49
	Výsledky sčítání obyvatel a domů.....	49
Příloha č. 3	Přehled starostů a předsedů	50
Příloha č. 4	Správní obvod obce s rozšířenou působností Chrudim	51

Příloha č. 1 Opis zakládací městské listiny

Mezi mnohými a těžkými starostmi naší pečlivosti a důtklivými naléhavostmi, které neustále ve dvoraně našich prsou kolotají, to dojíká nás nejhlavněji, to nás popohání nejpředněji, k tomu nejvíce ostrovtip obracíme, k tomu snahou bedlivosti své svěřujeme a se oddávám, kterak byl království naše, skvostné dědictví naší vznešenosti, silou stálé pevnosti bylo podpíráno, aby skládajíc se v údech svých, ze slušného rozložení, rozzařovalo se i všelikými sličnosti ozdobami. V příčině tedy nynějšího času, pečlivostí tou jsme pobádáni, a když příhodná chvíle sama sebou se naskytuje, bylo by proč viniti, kdyby velebná moc vznešenosti naší jasnosti nevyrovnal se vůli: pro stálou tedy ozdobu toho našeho království a pro ozdobné a stálé jeho utvrzení město nové při staré Chrudimi jí místo blízkostí se dotýkající a s ní sousedící založiti chceme a nařizujeme, aby všickni, i jeden každý kdož by svá stáhli obydlí a tam zarazili bydliště, jakožto věrní a oddané výsosti naší občané pod křídly naší přízně a milosti dobře se kryjíce, potvrzujeme všecka daná práva zvyková a nyní aby konečně dle práva jihlavského se řídili rozhodujeme podle přítomného privilegia pevně a ustanovujeme, z hojnější též milosti nejsvrchovanější dobrotivosti chceme, aby téhož města občané do času aby z útěchy svobody spolu se těšili, tím způsobem totiž, aby od stalého blaženého pod dva roky ode vši berně byli vyňati. Na konci kterých let odváděn bude úrok místo svobody tím způsobem jako u jiných obcí.

Týmž též občanům, kteří by řečenou obec obývali, aby sto lánů dáno bylo, za něž by ti občané tisíc hřiven stříbra v jistých a určitých lhůtách komoře naší zaplatili a to tak, že hned 200 hř. dají o svatém Martině nejbliže příštím 100 o velikonocích 300 o svatém Janě 400 naší pokladně vyplatí. A když s rozumem se srovnává a souhlasí s rovností, aby ti, kdož pracují, slušně byli odměněni a nejvíce ti, kdož o věci královské pečovali, jako Kunrát, který úlohu osaditi město a řád zavésti na svá bedra vzal, aby břímě ono snadnějším obcím se zdálo jemu ku cti jej v řečeném novém městě ustanovujeme za rychtáře na věčné časy a též dva lány nikterak do oněch sto nemají býti počítány, jedno staveniště v téže obci, jedna lázeň, masné krámy dva, dva krámy chlebné témuž Konrádu a dědicům jeho dáváme a ustupujeme ze zvláštní milosti, aby řečený Konrád a dědici jeho drželi a spravovali řečené statky svobodně a pokojně, aby jim bylo volno a svobodno statky řečené prodati, darovati, zažiti a ze všech jich učiniti cokoli by líbilo se jejich vůli. A poněvadž na nás, kteří práva jiných nezměněně a neporušeně zachovati chceme, by se neslušelo, abychom mlčením přešli prospěch našeho

příjmu, co by se nám líbilo vybráti smíme vedle jiných mlýnů, z nichž úrok půjde, chceme aby jeden nám zřízen byl.³²

³² HANUS, Václav. *Chrudimsko a Nasavrcko. Díl 4 : prehistorie a historie obcí na Chrudimsku*. Chrudim : Výbor KU popisu okresu chrudimského a nasavrckého, 1906, s. 302.

Příloha č. 2 Obyvatelstvo

Výsledky sčítání obyvatel a domů

Rok	Počet obyvatel	Počet domů
1850	5 921	-
1869	9 446	868
1880	11 886	866
1890	12 128	855
1900	13 045	998
1910	13 556	1 168
1921	13 129	1241
1930	13 264	1629
1950	14 053	1953
1961	15 340	2053
1970	17 097	2 138

Zdroj: Stará Chrudim

Počet obyvatel v letech 1971 - 2007

Rok	Počet obyvatel	Rok	Počet obyvatel
1971	17 270	1990	23 273
1972	17 649	1991	23 557
1973	17 970	1992	23 892
1974	18 434	1993	24 155
1975	18 787	1994	24 397
1976	19 283	1995	24 429
1977	19 699	1996	24 326
1978	20 011	1997	24 311
1979	20 210	1998	24 266
1980	20 551	1999	24 175
1981	20 663	2000	24 067
1982	20 757	2001	23 900
1983	20 899	2002	23 861
1984	20 917	2003	23 808
1985	21 429	2004	23 630
1986	22 293	2005	23 498
1987	22 757	2006	23 385
1988	22 891	2007	23 362
1989	22 969		

Zdroj: Chrudim : vlastivědná encyklopedie

Příloha č. 3 Přehled starostů a předsedů

Přehled starostů

1850	Jan Martini
1850 - 1861	Filip Peška
1861 - 1878	Josef Klimeš
1878 - 1889	JUDr. Josef Machek
1889 - 1900	Josef Klimeš
1900 - 1905	JUDr. Josef Havelka
1905 - 1918	JUDr. František Wagner
1918 - 1919	JUDr. August Vodička
1919 - 1923	Václav Kášek
1923 - 1927	JUDr. Vilém Sýkora
1927 - 1938	Václav Kášek
1938 - 1942	František Borovec

Přehled předsedů

1945	František Kratochvíl
1945 - 1946	Josef Horák
1946 - 1948	Jindřich Verich
1948 - 1950	František Kocourek
1950 - 1951	Alois Kameník
1951	Josef Kubů
1951 - 1952	Alexandr Ryšávka
1952 - 1957	Josef Licek
1957 - 1960	Jan Vávra
1960 - 1970	Josef Felt
1970 - 1976	Ladislav Dopita
1976 - 1981	Jaroslav Beran
1981 - 1987	Jaroslav Kysela
1987 - 1990	Miloš Burian
1990	Eduard Antoš

Přehled starostů od roku 1990

V roce 1990 městský národní výbor nahrazen městským úřadem.

1990 - 1998	Jiří Nový
1998 - 2006	Ladislav Libý
od 2006	Jan Čechlovský

